

Vlaams
Parlement

stuk **110** (2014-2015) – Nr. 1
ingediend op 6 oktober 2014 (2014-2015)

Voorstel van resolutie

van de heren Joris Vandenbroucke en Jan Bertels

betreffende het behoud
van het gratis openbaar vervoer voor 65-plussers

TOELICHTING

Het regeerakkoord van de Vlaamse Regering windt er geen doekjes om: "het 'gratis beleid' wordt afgeschaft" (*Parl.St.* VI.Parl. 2014, nr. 31/1). De Vlaamse Regering hoopt zo de toekomst van het openbaar vervoer te verzekeren "door een duurzame verhoging van de kostendekkingsgraad".

In de eerste plaats lijkt de Vlaamse Regering daarbij de 65-plussers in het vizier te nemen. De indieners van dit voorstel van resolutie merken evenwel op dat ook nog andere groepen gratis openbaar vervoer genieten: kinderen jonger dan 6 jaar, kinderen van 6 tot 11 jaar op basis van een verminderingskaart 'Groot Gezin', oorlogsinvaliden, personen met een handicap, werkzoekenden met beroepsopleidingscontract enzovoort. Ook die groepen kunnen vandaag kosteloos gebruikmaken van het openbaar vervoer en elk van die groepen kan dat volgens de indieners om zeer legitieme redenen. De regering heeft voorlopig nog niet duidelijk gemaakt of al die groepen ook in de toekomst nog gebruik zullen kunnen maken van gratis bus en/of tram.

Wat wel al werd bekendgemaakt: 65-plussers zullen in de toekomst moeten betalen voor hun bus en/of tram. Een foute beleidskeuze, en wel om drie redenen:

1° krachtens artikel 118bis van de Grondwet hebben alle volksvertegenwoordigers "vrij verkeer op alle verkeerswegen door de openbare overheden geëxploiteerd of in concessie gegeven". Concreet betekent dat dat de parlementsleden in België gratis mogen reizen met de trein en met de bussen, trams en metro's van de NMBS, De Lijn, de MIVB en de TEC.

Dat er in de toekomst wel nog gratis bussen en trams zullen rijden voor parlementsleden maar niet meer voor 65-plussers, is volgens de indieners van dit voorstel van resolutie ronduit onrechtvaardig, in het bijzonder voor de meer dan 1 miljoen gepensioneerden in Vlaanderen;

2° uit het recentste 'Onderzoek Verplaatsingsgedrag' – uitgevoerd door de Vlaamse overheid – waarin ook de verdeling van de verplaatsingen volgens hoofdvervoerswijze en leeftijd wordt bestudeerd, blijkt dat 65-plussers opmerkelijk meer het openbaar vervoer (en opvallend minder de auto) gebruiken voor hun verplaatsingen. Samen met jongeren vormen ze zelfs de belangrijkste groep gebruikers van ons openbaar vervoer. Het autobezit bij 65-plussers bedraagt niet toevallig de helft van dat bij de leeftijdscategorie 45-54 jaar.

Tabel: verdeling van de verplaatsingen (in %) volgens hoofdvervoerswijze en leeftijd

Hoofd-vervoerswijze	Leeftijd 6-12	Leeftijd 13-17	Leeftijd 18-24	Leeftijd 25-34	Leeftijd 35-44	Leeftijd 45-54	Leeftijd 55-64	Leeftijd 65+
Autobestuurder			31,83	63,90	73,74	64,85	56,53	47,91
Lijnbus, tram, metro	2,57	13,12	11,24	1,09	1,67	2,2	1,31	4,4

Bron: Onderzoek Verplaatsingsgedrag 4.5.

Het gratis openbaar vervoer afschaffen dreigt dus:

- heel wat 65-plussers mogelijk terug te drijven naar de auto. En dat in een regio die vandaag al met het grootste mobiliteitsprobleem van heel Europa kampt;

- uit te monden in meer vervoersongelijkheid, aangezien heel wat 65-plussers mogelijk de overstap naar de auto niet kunnen maken. Zij zullen beperkt worden in hun mobiliteit. En dat in een regio waarin mobiliteit al erg ongelijk is verdeeld;

3° de meeropbrengsten van het afschaffen van het gratis openbaar vervoer voor 65-plussers zijn beperkt. Zo simuleerde De Lijn zelf dat:

- de invoering van een prijs van 30 euro jaarlijks slechts 10 miljoen euro zou opleveren;
- de invoering van een prijs van 49 euro jaarlijks slechts 11,7 miljoen euro zou opleveren;
- het effect op de kostendekkingsgraad in beide gevallen kleiner zal zijn dan 1%.

De reden van die beperkte financiële impact moet worden gezocht in de hoge prijsgevoeligheid van het openbaar vervoer, wat al in verscheidene internationale studies empirisch werd onderzocht. Slechts een klein deel van de 65-plussers zal zich uiteindelijk tegen betaling een abonnement aanschaffen, waardoor het effect op de nettovervoersinkomsten van De Lijn al met al beperkt blijft.

Het is volgens de indieners dan ook de vraag of die maatregel van de Vlaamse Regering de toets van de proportionaliteit wel kan doorstaan. De maatregel is niet doeltreffend, maar heeft wel een grote impact op de mobiliteit van een grote groep mensen.

Terecht stelt het memorandum van OKRA, de grootste ouderenbeweging van Vlaanderen: "Het gratis abonnement Omnipas 65+ van De Lijn is sterk ingeburgerd en biedt heel wat ouderen een dankbaar alternatief voor de auto. Het openbaar vervoer moet daarom ook in de toekomst betaalbaar blijven. OKRA kiest bewust voor het behoud van een kwaliteitsvol, toegankelijk en afdoend openbaar vervoersnetwerk, zodat basismobiliteit voor iedere oudere gegarandeerd blijft. OKRA is geen voorstander van het afschaffen van het gratis openbaar vervoer."

Het gratis openbaar vervoer voor 65-plussers draagt bij tot het behoud van de autonomie van ouderen die niet altijd over een eigen wagen beschikken of er geen gebruik van kunnen maken. Zo behouden ze de mogelijkheid om maatschappelijk actief te blijven.

De indieners vragen om de redenen die hierboven werden toegelicht, dan ook uitdrukkelijk aan de Vlaamse Regering af te zien van het beleidsvoornemen om het gratis openbaar vervoer voor 65-plussers (en eventuele andere doelgroepen) af te schaffen.

Joris VANDENBROUCKE
Jan BERTELS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het regeerakkoord, waarin wordt gestipuleerd om het gratis openbaar vervoer af te schaffen, om zo te komen tot een duurzame verhoging van de kostendekkingsgraad;
 - 2° artikel 118bis van de Grondwet, dat alle parlementsleden gratis openbaar vervoer garandeert;
 - 3° het lage autobezit en autogebruik, en het hoge openbaarvervoersgebruik bij 65-plussers;
 - 4° het recentste memorandum van OKRA, de grootste ouderenbeweging van Vlaanderen, en haar vraag om het gratis openbaar vervoer voor 65-plussers te behouden;
- overwegende dat:
 - 1° het gratis openbaar vervoer voor parlementsleden gratis is en blijft;
 - 2° het afschaffen van het gratis openbaar vervoer bij 65-plussers wellicht zal leiden tot meer autoverkeer en een grotere vervoersongelijkheid;
 - 3° de meeropbrengsten van het afschaffen van het gratis openbaar vervoer voor 65-plussers beperkt zijn en een verwaarloosbaar effect hebben op de kostendekkingsgraad (minder dan 1%);
- vraagt de Vlaamse Regering:
 - 1° af te zien van het voornemen om het gratis openbaar vervoer voor 65-plussers af te schaffen;
 - 2° het gratis openbaar vervoer eveneens te behouden voor de andere doelgroepen die vandaag om zeer legitieme redenen kosteloos reizen met bus en tram.

Joris VANDENBROUCKE
Jan BERTELS